

N:o 175.

Af herr **K. A. Staaff**, om ändring af 12 § lagen om skydd för varumärken.

Den erfarenhet, man nu hunnit samla beträffande effektiviteten af lagen om skydd för varumärken den 5 juli 1884, är i vissa afseenden ganska nedslående.

Det har nämligen befunnits, att efterapning af varumärken kan, oakadt lagens straffhot, i mycket stor skala bedrifvas och att, äfven då det lyckas få förbrytaren ådömd straff, detta icke afskräcker hvarken andra eller honom själf från att fortsätta den olagliga handteringen.

Så hafva under ett antal år åtskilliga personer fällts till ansvar — första gången till böter och vid upprepad förbrytelse jämväl åtminstone i något enstaka fall till fängelse — för efterapning af behörigen inregistrerade varumärken för tillverkning af cigarretter. Likväl florerar olaglig cigarettfabrikation med användning af annans varumärke i en skala så ohejdadt stor, att man har svårt göra sig en föreställning därom. Så snart ett nytt märke föres i marknaden och lyckas tillvinna sig allmänhetens bevägenhet, kasta sig smygtillverkarne öfver det och anbringa det på sina af uslaste material gjorda varor. Följden är tveggehanda. För det första att de förfalskade varorna under en tid framåt säljas på de äkta varornas bekostnad, och för det andra att allmänheten efter hand mister förtroendet till äfven det äkta märket. Så har det faktiskt gått med det ena efter det andra af flera omtyckta märken. Särskildt torde smygtillverkarne i utsträckt grad furnera de kringvandrande försäljarne — helt naturligt då de dåliga varorna göra det möjligt för tillverkarne att till mellanhänder sälja cigarettpartier till ett otroligt billigt pris.

Det kan naturligtvis icke vara riktigt att låta detta tillstånd fortvara. Där lag finnes bör den ock äga sådan kraft, att den motspänstige öfverträdaren däraf tvingas att lyda den. Men frågan är, hvar man har att söka den brist, som gör varumärkeslagen så ineffektiv, som den faktiskt för närvarande är. Närmast till hands ligger då att antaga, det straffsatserna äro för mildt tilltagna. Vid en förbrytelse, som begås af vinstbegär, ställer sig ju saken så, att förbrytaren, i valet mellan möjligheten af ett jämförelsevis ringa straff å ena och ett uppgifvande af en mycket lukrativ handtering å andra sidan, lätteligen väljer det förra alternativet, enär han ej besväras af de betänkligheter af högre art, som endast äga giltighet för laglydiga medborgare.

Men då man betänker, att, på sätt jag nämnt, äfven frihetsstraff ådömts för sådan förbrytelse, hvarom här är fråga, kan man väl ifrågasätta, huruvida ej bristen tilläfventyrs ligger på ett annat håll.

För att valet emellan möjligheten af straffansvar och uppgifvande af ett olagligt förfarande skall resultera i den mindre välsinnade samhällsmedlemmens lydnad under lagens bud, erfordras, att möjligheten af straff för honom ter sig såsom ganska stor, såsom tämligen nära till hands liggande. Om efteraparen af varumärken finner sig, med iakttagande af vederbörliga försiktighetsmått, kunna vara ganska trygg för att icke annat än genom ett särdeles olyckligt sammanträffande af omständigheter kunna komma illa ut, väger den blotta möjligheten därtill för honom icke synnerligen tungt i vågskålen. På ena sidan vinkar en stor ekonomisk vinst, på andra sidan en mycket aflägsen möjlighet till lagligt beifrande och — om allt går honom emot — straff.

Och faktiskt är, att efteraparen för närvarande löper en ganska ringa risk att kunna blifva öfverbevisad om brottet, därest han förstår att ställa sig försiktigt. För att öfverbevisa t. ex. en tillverkare af cigarretter, som begagnar efterapadt varumärke, erfordras, att man skall kunna binda honom vid att å förfalskad vara hafva åsatt eller låtit åsätta varumärke, till hvilket han ej äger rätt. Då målsäganden af naturliga skäl icke kan förvänta bistånd till sakens beifrande af de handlande, till hvilka tillverkaren säljer, är han i allmänhet hänvisad till att söka sin bevisning hos dem, som arbeta eller arbetat åt tillverkaren.

Af de förra — dem, som ännu äro i hans arbete och hafva sitt lifsuppehälle däraf — är det gifvetvis ganska svårt att erhålla så oförbehållsamma upplysningar, att målsägaren på grundvalen däraf vågar anställa åtal.

Det är hufvudsakligen endast genom f. d. arbetares upplysningar under hand och vittnesmål inför rätta, som det understundom lyckats att åstadkomma tillfredställande bevisning i de omförmälda cigarettmålen.

Ofta har smygtillverkaren ingen verkstad eller fabrik, utan låter en flerhet personer i hemmet utföra tillverkningen. Sker därefter anbringandet af varumärkena i största hemlighet af tillverkaren själf med tillhjälp kanske af hustru och barn, är han mycket svåråtkomlig.

I ett mig bekant fall lär tillverkaren hafva en verkstad med många arbeterskor. Verkstaden är hermetiskt tillsluten för alla »obehöriga», och arbeterskorna äro importerade från Ryssland samt tala endast ryska!

Om det således får anses utredt, att en af de väsentligaste orsakerna till lagtrotsets florerande utgöres af förbrytarnes ringa risk att blifva straffälda, och att det ytterst beror på svårigheten att öfverbevisa dem, gäller det att undersöka, huruvida ej detta förhållande kan ändras till det bättre.

Efter min tanke skall så kunna ske genom en ganska enkel åtgärd. Det är att märka, att för närvarande, jämlikt 12 § varumärkeslagen, förbrytelse, hvarom fråga är, endast får åtalas af målsägande. Nu är det gifvet, att svårigheterna för en enskild person att komma till ett resultat i dessa fall äro mångdubbelt större än de skola vara för en allmän åklagare, i händelse han finge åtala brottet.

Den större möjligheten för åklagaren att anställa grundliga och ingående undersökningar, hans befogenhet att därvid begagna sig af detektiv polishjälp samt icke minst det tillfälle, han har att äska tillhandagaende äfven af offentlig myndighet å andra orter (hvarigenom ett uppdagande af leveranser åt olika håll lätteligen kunde ske), allt detta gör, att förhållandet skulle blifva ett helt annat, därest äfven allmän åklagare finge, naturligtvis efter angivelse af målsägande, åtala varumärkesförbrytelser.

Visserligen är det möjligt att äfven andra förändringar i antydda syftet ej utan skäl kunde ifrågasättas. Men då den ändring, som nu antyds, efter min förmodan torde kunna visa sig tillräcklig för att åtminstone i afsevärd mån stäffa det oerhörda lagförakt, som nu till hederliga näringsidkares stora förfång ohejdadt grasserar, har jag funnit mig böra inskränka mig till att föreslå sagda ändring.

Jag tillåter mig således vördsamt hemställa,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, det 12 § i lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken skall erhålla följande lydelse:

»Den som — — — — — skada.
På den — — — — — dem.
Förbrytelse, som i denna § sägs, må ej åtalas af
allmän åklagare, där ej brottet af målsägande till åtal
angifvits.»

Stockholm den 27 januari 1905.

Karl Staaff.